

Digihumaus 2022

Fyra scenarion om digitaliseringens framtid

Innehåll:

Introduktion	3
Åtgärdsförslag	5
Scenarier	6
Plattformarnas Finland	8
Lokala lösningarnas planet	10
De digitala klyftornas byggplats	12
De ensammas ödemark	14
Anteckningar	17

Digihumaus 2022: Fyra scenarion om digitaliseringens framtid

Under de senaste två åren har hela världen drabbats av två massiva kriser som vi fortfarande lever i. Rysslands anfall mot Ukraina har oåterkalleligen rubbat den globala säkerhetssituationen. Vi ser inte ännu alla konsekvenser av detta - men vi kommer med säkerhet att lida av dem under lång tid.

Även coronapandemin har lyft fram oroväckande utvecklingsprocesser. Spridningen av rykten om coronaviruset, konspirationsteorier samt spridningen av desinformation på webben från en kontinent till en annan har också lett till ökad polarisering och osäkerhet, samt försvårat lösningen av andra globala utmaningar. I internationell jämförelse har man i Finland haft ett ovanligt starkt förtroende för samhället, men även i Finland har misstänksamheten mot expertinformation och myndigheternas auktoritet ökat allt mer.

I Digihumaus-rapporten 2021 behandlade vi mera detaljerat coronapandemins effekter på samhällsliga utvecklingsprocesser, och i årets rapport granskar vi fyra olika presumtiva framtidsscenarion när vi går mot 2030-talet. Som infallsvinklar till scenariona har vi valt **förtroende** och **samarbete**, genom vilka vi i har skapat den fyrfältstabell med olika scenarion som presenteras i den här rapporten. Förtroende är samhällets och den digitala miljöns viktigaste kapital. Samarbete skapar möjligheter: när borde man arbeta tillsammans, och när behöver man avstånd och självständighet?

Scenariona som sträcker sig till 2030 hjälper oss att förutse framtida processer, rikta in digitaliseringsutvecklingen och bygga upp digitala offentliga tjänster som stöd för en smidigare vardag. Scenariona är inga prognoser om framtiden, utan möjliga och alternativa framtidsbilder och beskrivningar av verksamhetsmiljön. I stället för en säker sanning hittar vi i allmänhet de rätta lösningarna i scenarionas gränsområden: alla scenarion innehåller element som kommer att förverkligas.

**”Förtroende
är samhällets
och den digitala
miljöns viktigaste
kapital”**

Den globala kontrollen av digitaliseringen är allt tydligare fördelad mellan demokratiska, oligarkiska och auktoritära styren

Trycket på att minska beroendet av aktörer utanför EU har fått de nordiska och baltiska länderna att koncentrera sin digitala integration samt påskynda EU-samarbetet kring värdebaserad digitalisering, en smidig vardag och digitalt självbestämmande. Såväl nationellt som internationellt samarbete kommer även i framtiden att spela en nyckelroll i och med att digitaliseringstakten ökar i alla branscher.

I den globala digitala konkurrensen kan en effektivare organisering av EU:s inre digitala marknad och företagens innovationsförmåga bidra till att främja den europeiska digitaliseringen. De globala digitala jättarnas välde i plattformsekonomin bör tyglas med hjälp av reglering och europeisk beskattning, men samtidigt behöver vi fler europeiska enhörningsföretag. Den europeiska digitaliseringsregleringen bör bygga på en så smidig samverkan mellan service och information som möjligt, där man på samma gång bygger upp förtroendet för en korrekt och godtagbar användning av data.

Tjänster och verksamhet bör utvecklas på flera nivåer

Digitaliseringen innebär främst en ändring av funktionssätt, inte enbart teknologisk utveckling. I ett samhälle som strävar efter interoperabilitet och smidighet kan man inte enbart koncentrera sig på att snävt utveckla enskilda tjänster och speciallagstiftningen kring dem. I stället måste man samtidigt koordinerat och genom nätverkande utveckla den allmänna lagstiftningen, funktionssätt samt den bakomliggande digitala infrastrukturen.

Detta möjliggör interoperabilitet och skapar kostnadseffektivitet även för den del av servicen som är synlig för användarna. I alla digitala investeringar borde man öronmärka finansiering för att förstärka de gemensamma grundvalarna och för att Finland ska hållas bland täten i den globala digitaliseringskonkurrensen och ytterligare förstärka sin position där.

Åtgärdsförslag

Alla nivåer bör utvecklas samtidigt

Utöka genom lagstiftning myndigheternas möjligheter att hantera och avgöra ärenden enbart digitalt.

Öka automatiseringsgraden med riktade investeringar.

Beakta i högre grad digitaliseringens tväradministrativa effekter i all lagstiftningsberedning.

Möjliggör genom lagstiftning ett mera omfattande automatiskt beslutsfattande och lös rätts-skyddsfrågor i anknytning till det.

Förstärk den gemensamma digitala infrastrukturen och de effektiva basregistrens roll genom investeringar och lagstiftning.

Medborgarnas serviceupplevelse

Lagstiftning och samarbete

Digital infrastruktur

Statliga ämbetsverk

Välfärds-områden

Kommunerna

Företag

Tredje sektorn

Digitaliseringens sektoröverskridande effekter och samarbete

- Basregister
- Sektorspecifika data
- Öppna data

Uppgifterna förvaras på ett ställe och de rör sig direkt mellan systemen.

 Suomi.fi

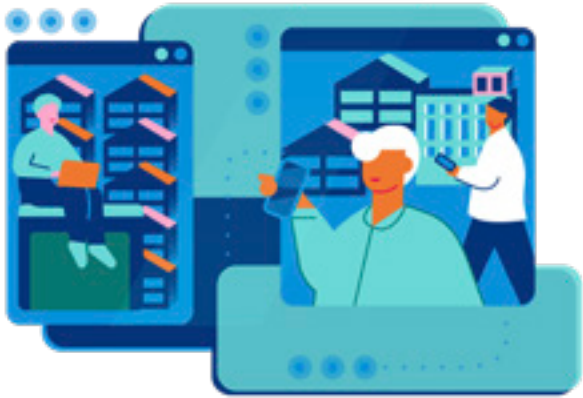

Fyra scenarion om digitaliseringens framtid

De lokala lösningarnas planet

De lokala lösningarnas planet är ett förtroendesamhälle där tjänsterna är punktmässiga, men nära medborgarna

Plattformarnas Finland

Plattformarnas Finland är ett förtroendesamhälle där aktörerna idkar målinriktat samarbete

Samarbete

De ensammas ödemark

I de ensammas ödemark beror reformeringen av tjänsterna på starka lokala aktörers kompetens

De digitala klyftornas byggplats

De digitala klyftornas byggplats är ett förvaltningsinriktat samhälle där tjänsterna uppstår genom samarbete mellan aktörerna

Plattformarnas Finland

Plattformarnas Finland

Plattformarnas Finland är ett förtroendesamhälle där aktörerna idkar målinriktat samarbete

Digitaliseringen av den offentliga förvaltningen styrs såväl nationellt som inom EU av gemensamma mål, en vision och lägesbild om en rättvis och hållbar digital grön övergång. I utvecklingen av de offentliga tjänsterna strävar man efter en smidig ärendehantering med förståelse för kundens behov. Proaktiva, interoperabla och behovsorienterade tjänster tillhandahålls via den offentliga förvaltningens gemensamma plattformar. Den finländska digitala exporten har ökat.

Tjänsterna byggs upp med hänsyn till etik och skyddet av personuppgifter, för att myndigheter och företag inte ska få en övergripande översikt över all information som berör enskilda personer. De digitala tjänsterna är tillförlitliga, lättanvända och primära kanaler för uträttande av ärenden. Tack vare detta har sakkunniga inom förvaltningen möjlighet att betjäna dem som inte kan uträtta ärenden digitalt. Ett för stort förtroende kan dock leda till fartblindhet som försvårar dimensioneringen av tjänsterna och beredskapen för digitala hot.

Möjligheter

- Ökat förtroende med hjälp av digitalisering
- Finländsk digitalisering som exportprodukt
- Hållbarhetsgapet överbryggs
- Internationellt samarbete påskyndar digitala övergångar inom alla branscher

Risker

- Fartblindhet och överservice leder till resursbrist
- Risker med digitalisering på EU-nivå när t.ex. datautbyte automatiseras
- EU reglerar ut sig själv från marknaden
- Begränsade ekologiska resurser
- Digital utmattning

Åtgärdsförslag för detta scenario:

- Förstärk aktörernas basfinansiering i förhållande till mera kontrollerad projektfinansiering, eftersom det är möjligt i ett förtroendesamhälle.
- Förstärk medborgarnas digitala kunskaper genom ökade investeringar i digitalt stöd och ge dem möjlighet att frivilligt övergå till digitala tjänster.

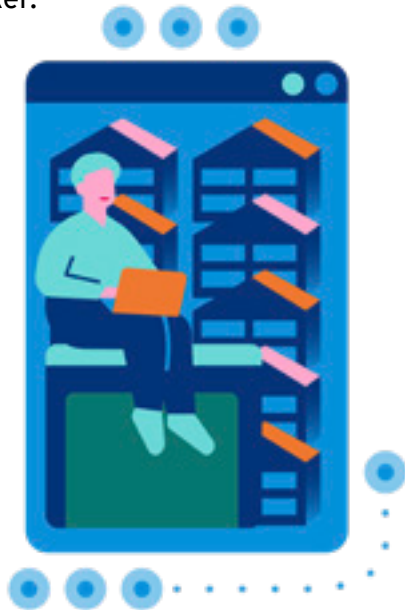
De lokala lösningarnas planet

De lokala lösningarnas planet

De lokala lösningarnas planet är ett förtroendesamhälle där tjänsterna är punktmässiga, men nära medborgarna

Lokala och självständigt genomförda lösningar för att behärska digitaliseringen betonas såväl i Finland som internationellt. Regionala lösningar upplevs som tillförlitliga och människodrivna, eftersom organisationerna som producerar dem har den bästa lägesbilden av den föränderliga verksamhetsmiljön, kundkretsen och dess varierande behov. Egna och lokala lösningar garanterar högklassiga och välfungerande tjänster för de personer som använder dem.

Den internationella konkurrensen påskyndar utvecklingen, men de digitala klyftorna mellan regionerna ökar trots allt, eftersom fördelarna med de lokala lösningarna fördelas ojämnt. På ett ställe får man bättre personlig service än på ett annat. Detta kan leda till överlappningar, slöseri med resurser och osmidig kundservice. Kostnaderna för digital säkerhet är höga, även om man med digital självständighet lyckas begränsa effekterna av eventuella cyberattacker.

Möjligheter

- Välfungerande tjänster för det egna kundsegmentet
- Lokala lösningar skapar effektivitet genom konkurrens
- Skräddarsydda digitala tjänster

Risker

- Differentiering
- Regional ojämlikhet i fråga om lösningarnas kvalitet
- Ineffektiv användning av begränsade resurser
- Avsaknad av helhetsbild
- Silotänkande och splittring

Åtgärdsförslag för detta scenario:

- Investera mer än hittills i att de gemensamma plattformarna är omformbara och flexibla och ger möjligheter att kostnadseffektivt bygga upp skräddarsydda tjänster.
- Öka den strategiska styrningen och utveckla en styrstruktur så att den splittrade serviceproduktionen har gemensamma mål och en gemensam lägesbild.

De digitala klyftornas byggplats

De digitala klyftornas byggplats

De digitala klyftornas byggplats är ett förvaltningsinriktat samhälle där tjänsterna uppstår genom samarbete mellan aktörerna

Den offentliga förvaltningen är pressad att överbrygga hållbarhetsgapet och andra komplexa problem inom förvaltningen så effektivt som möjligt. Detta leder till att utvecklingen av de digitala tjänsterna baserar sig på administrativa behov. Utvecklingen är i grund och botten inte kund- och människoinriktad. Därför har inte medborgarna tillräckliga möjligheter att påverka och delta i digitaliseringsutvecklingen. Förtroendet för dataekonomin och digitala miljöer är svagt och många undviker i onödan även relevanta och ändamålsenliga digitala tjänster.

I en allt stramare offentlig ekonomi eftersträvar man effektivitet genom att öka investeringar och gemensamma lösningar som överskrider organisationsstrukturerna. Man strävar efter att utvidga elektronisk ärendehantering genom större förpliktande verkan. Reformeringen av den offentliga förvaltningens verksamhetskultur och lagstiftning går långsamt och det digitaliseringsförsprång som Finland har samlat ihop krymper hela tiden.

Möjligheter

- Förpliktande verkan höjer användningsgraden
- Resurserna utnyttjas effektivt
- Scenariot kan fungera som en mellanetapp till en annorlunda värld

Risker

- Ökande onödig efterfrågan
- Marginaliseringsrisk på grund av digitalt tvång och ökad misstro
- Övervakning och kontroll, försvagad integritet

Åtgärdsförslag för detta scenario:

- Dämpa den ökade misstron genom omfattande investeringar i servicedesign och tydligt förvaltningsspråk.
- Förstärk samarbetet mellan offentliga och privata sektorn.

De ensammas ödemark

De ensammas ödemark

I de ensammas ödemark beror reformeringen av tjänsterna på starka lokala aktörers kompetens

Mitt i bekämpningen av klimatförändringens, cyberattacker och digitaliseringens skadliga effekter finns ingen tro på att de andra sköter sin andel i det gemensamma ansvarets namn. Digitala offentliga tjänster utvecklas i en osäker och svår verksamhetsmiljö. Förvaltningen blir överförsiktig och reformeringsförmågan hänger på enskilda aktörers egen kompetens. Olika tjänsters användbarhet, kvalitet, trygghet och funktionssäkerhet varierar stort, vilket ökar polariseringen.

Det europeiska samarbetet försvagas. Europa får ge vika för digitala jättar och andra internationella aktörer eftersom ländernas gränser och seder är oöverstigligen. Samtidigt förstärks de enskilda EU-ländernas möjligheter att fatta beslut på ett nationellt plan, vilket kan påskynda den nationella digitaliseringsutvecklingen även om det sker på bekostnad av interoperabiliteten.

Möjligheter

- En väg mot digital självförsörjning
- Beredskap och kontinuitetshantering får uppmärksamhet och man kan överväga icke-digitala alternativ till processerna
- Stabila tjänster och gränssnitt: lättare att lära sig och basera sin utveckling på dem
- Ansvarsfulla lösningar som ökar förtroendet är efterfrågade

Risker

- Offentliga och privata sektorn differentieras
- Monopol, legalitets- och interoperabilitetsproblem
- Polarisering av välfärden
- Algoritmisk diskriminering

Åtgärdsförslag för detta scenario:

- Slå samman tjänster till större helheter för att skapa kostnadseffektivitet.
- Öka såväl nationellt som internationellt bilateralt samarbete.

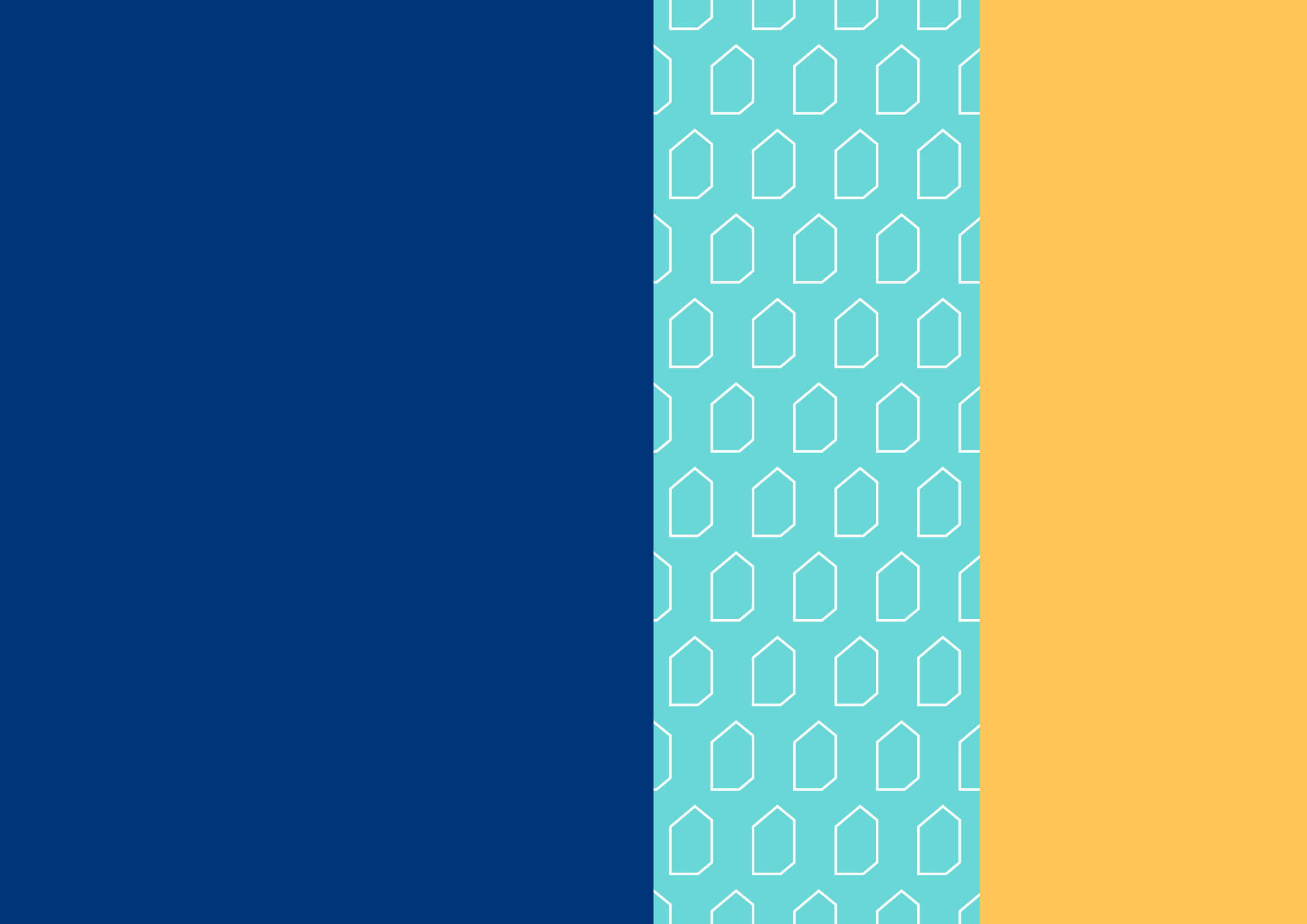
I samarbetet kring scenariona har vi involverat personalen och ledningen vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, intressegrupper och utomstående experter. Vi tackar var och en av er som deltagit för den tid ni ägnat åt arbetet och för tankar och analyser som berikat processen. Främjandet av digitaliseringen är ett samspel och för det måste varje röst få höras. Läs scenariona och dela med dig av dina tankar t.ex. i sociala medier med hashtaggen **#SujuvaSuomi!**

Källorna som använts som grund för Digihumaus-rapporten hittar du på adressen dvv.fi/digihumausrapporten2022.

Anteckningar

[illegible]

Anteckningar

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata är ett nationellt ämbetsverk vars centrala uppgift är att främja samhällets digitalisering. I den här publikationen presenteras utvecklingsförslag med vilka man skulle kunna svara på de samhälleliga utmaningar som syns i horisonten genom att bättre utnyttja befintliga och nya teknologier samt genom att utveckla förvaltningens verksamhetssätt.

**MYNDIGHETEN FÖR
DIGITALISERING OCH
BEFOLKNINGSDATA**

dvv.fi/sv